

SZÓSZÉK - ÚRASZTALA

Simén Domokos

AZ ESZME GYŐZELMÉT ÜNNEPELJÜK

Lk 24,5-6

A keresztény világ nagyobb része húsvétkor, életformáló hitért és az abban való eligazodás magyarázatáért, nagypéntek felé fordul elsősorban, mert igaznak véli a hiedelmet, hogy nagypéntek nélkül nincs húsvét, de húsvét nélküli nagypéntek lehetséges. Úgy tekintenek nagypéntekre, mint Jézus életének, munkájának és sorsának tengely-napjára. Ez által a nap által lett Jézus Krisztussá, dicső halálában megváltotta az emberiséget. Vállalta a kereszthalált, habár mint Isten, el is kerülhette volna ezt.

Jézus sorsa másik legfontosabb napjának húsvétot tartják, azért, mert a vallás tanítása szerint az üres sír bizonyosságával, test és vér szerinti feltámadásával igazolta azt, hogy nem volt hiábavaló nagypénteke, mert dicső halálában megváltotta önmagát és mindenkit a haláltól, aki benne hisz. Isten voltának ez a személyazonossága.

A kereszténységnek ez a nagy része a nagypénteki keresztet és a húsvéti üres sírt tekinti Jézus élete jelképeknek. Úgy vélik, hogy aki ebben nem hisz, nem lehet keresztény. Szerintük ez a hit a jézusi tanítvány ismertető jele.

Mi unitárius keresztények azok közé tartozunk, akik ezt nem így hisszük, mert az egyetlen húsvéti forrás, a bibliai leírás sem egységes. Az evangélisták is ellentmondanak egymásnak. A keresztény egyházak álláspontja is eltér egymástól, így például nem egyszerre tartják a húsvétot. A tudomány és a józan ész sem támogatja ezt a húsvéti hitet. Hiszük azt, hogy a jézusi élet egésze, az "életmű" a lényeg, és nem a keresztre és az üres sírra csonkított élet. Hiszük azt, hogy aki nem nagypénteket és húsvétot tekinti Jézus élete legfontosabb napjának, lényegének, az nem lehet kisebb, mint más. Az eszme keretén belül véleménykülönbségek lehetnek, de ez soha nem lehet kizáró jellegű. Képzeld el, hogy a világon élő emberiségnek csak közel 1/4-e keresztény, a többi más világvalláshoz tartozik. Az előzőek értelmében azt jelenti ez, hogy a világ 3/4 része nem, hogy nem lehet keresztény, de mivel nem keresztény, embernek is gyenge. Eszerint elvesz az emberiség minden jószándéka, jóra való törekvése, ha nem a kereszttel és az üres sír szellemében munkálkodnak a hitben. Isten ellen vét, ki így vélekedik.

Mi hiszük, hogy a jézusi életben az eszme a megváltó küldetés lényege, és ezért húsvétban az eszme győzelmét, eszméinek diadalát ünnepelem, mely nem ismer a jó és igaz munkálásában korlátozást senkitől.

Hiszük, hogy a kereszttel és az üres sírszemlélet ellentmond a való életnek, a te életszemléletednek. Tedd a kezéd a szívedre és adj választ - bár magadnak - arra, hogy édesanyád és édesapád, hitvestársad vagy gyermeked azzal lett-e igazán számodra azzá, mit a szó a fogalomban fed, ha meghalt? Nem azzal lettek-e egy lélek és szív veled, ahogy éltek, szerettek, vigyáztak és tanítottak? Mint ahogy kedveseidnek is az élete és munkája a meghatározója, úgy Jézusnak is.

Hisszük azt, hogy lehet beszélni "dicső halálról", de a halál sohasem dicsőítheti meg az életet. Egy életet a halál nem tud megigazítani. A halál nem cél, hanem az élet természetes következménye. A népbölcsesség szerint, aki született, annak meg is kell halnia. A halál az élet, a földi lét vége, megsemmisülése. A halál után a halál előttit nem lehet keresni, nincs élete. Ezért érezzük az evangélista alapigénkenben kiemelt szavainak eligazító igazságát unitárius valóságnak: "Mit keressetek a holtak közt az élőt? Nincs itt!" De lehet és kell keresni Jézus élete és tanítása emlékét, amit lelke és szelleme melegített számunkra eszménnyé.

Mindezekért is hisszük, hogy Jézusnak nem a keresztje és az üres sírja jelenti számunkra az éltető és sorsformáló húsvéti hitet, hanem élete. Hisszük, hogy halála az igaz ember halála volt. Ezt nem mi, "hozzátartozói" mondjuk, hanem ellensége, a keresztfa alatt szolgálatot teljesítő római százados. Jézus nem volt ellensége senkinek, de neki sok ellensége volt. Meg vagyunk győződve arról, hogy Judás személye hozzátartozik Jézus életéhez is, nem csak halálához. Az a 30 ezüstpénz nagy összeg lehetett Judásnak, de ez az a nagy pénz, amit megkeresni az eszme világpiacán a becsületes embernek soha nem szabad. Ennyiért eladhatta Jézust az írások szerint, de semmi pénzért nem lehetne megvenni igaz tanításának üdvösségét, a lélek békéjét.

Tudjuk, hogy Jézus életének és tanításának egyenes következménye volt a kicsinyességből kitörő "feszítsd meg", a nagypénteki kórus. A tömeg elnyomhatta pillanatnyilag a Jézus életében hirdetett igazságot, az embert megölhették, de az eszme tovább élt. Csak az él tovább a lét harcában és az eszme világában, ami életrevaló. Az ember pórul járhat, az igazság soha! Jézus eszméje él a Bibliában és bennünk.

Hisszük, hogy a Jézus-élet, mely a kereszténység tiszta forrása, nem halálából indult ki, az csak lezárta, de nem indította el és nem határozta meg életét. Ugyanakkor valljuk azt is, hogy életének egyenes következménye volt a halál; élete határozta meg halálát. Ebben az életben tanítása és példája az irányadó.

Ezt nem zárhatta magába a sír, nem üthették át vasszegekkel, nem lehetett eltemetni, mert mindennapi emberi életünk igénye, valósága. Mint unitáriusok az életet akarjuk szolgálni Jézus élete példájával, tanítása alapján. Ezért keressük Jézust húsvétkor is. Abban akarunk továbbra is megerősödni e húsvéti ünnepben, hogy a hétköznapi emberi gyarlóságok felett a jézusi eszme győzhet; az ember ünneppé szentelheti az életet, ha nem a holtak közt, a sírban, mégha üresnek tűnik is, keresi Jézust; ha nem taszítja el magától azzal, hogy imádja, hanem engedi a diadalmas ünnep sodrában, szavában és cselekedetében győzni az élő eszmét. Így lássalak ünnepelni egy életen át, nem az ünnepért, magáért, magunkért. Ámen.

BIZONYSÁGTEVÉS

Konfirm

Lk 2,40-42

Az élet egyik fő jellemzője a növekedés, mely egyben erősödést jelent. Ünnepe az embernek, ha az általa ültetett gyümölcsfa meghozza első termését. Isten az embert többek közt azzal is kiemelte teremtményei közül, hogy testi növekedésével, erősödésével párhuzamosan lelki és szellemi növekedés lehetőségével is megáldotta. Ünnepe az embernek, mikor gyermeke, unokája vagy hozzátartozója abba a korba fejlődik, mikor belső világának emberré fejlődéséről is bizonyosságot tehet, mikor az ösztönök bonyolult világából a tudatos világba lépik át. Ez a kapunyitás szokás szerint őszinte ünnepe úgy a családnak, mint a gyermekben a múlt és jövő jelenét féltő rokoni, egyházi, népi közösségének.

Már Jézus idejében is így volt. Az ünnep szokása szerint elvitték Jézust szülei a jeruzsálemi templomba, s ott a papokkal és frástudókkal való beszélgetés közben kitűnt testi fejlődése mellett főleg abban, hogy tanúságot tett értelmének kiteljesedett bölcsességéről, véleményének önállóságáról, határozottságáról és lelkének erejéről. A mai szóhasználatunkban azt mondanok, hogy Jézus megkonfirmált akkor, az ünnepen. Ez a megkonfirmálás, önmegnyilatkozás az ünnep

szokása szerint további bátorságot adott Jézusnak a teljes emberré való kifejlődéséhez.

Jézusra való emlékezéssel indítjuk be a mai konfirmációs ünnepségünket, hogy ez az ünnep is az ünnepek szokása szerint hitet és bátorságot adjon úgy a hitvallóknak, konfirmálóknak, mint mindnyájunknak, kikben ünnepet szentel az alkalom. A "zeg-zúgos szirtekké tördelt Erdély" unitárius gyülekezeteinek egy része is konfirmál ma a hűségben, hisz növendékeink, szüleik származását és a földrajzi megoszlást tekintve, egyházunknak minden vidékét képviselik. Ma és most, mint egy vízvásztó hegyről, úgy tekinthetünk be az otthoni hegyek markába szorult gyülekezeteinkbe. Ők görnyedtek a nehéz múlt alatt, gyermekeink vállára vár a jövő. Konfirmációs ünnepünk e vízvásztójáról, ünneppé szentelt magaslatáról nézzük nemcsak gyermekeinket, hanem történelmi egyházközségeink híveinek öntudatát is.

Én is, mint más, voltam még vízvásztó hegyen, honnan kisimult a szűk szülőfalú tágabb szülőföldre. Megboldogult édesapámmal még konfirmáló koromban mentünk át a két Homoródot elválasztó vízvásztón. Míg pihentünk a tetőn, apám szavával bővítette bennem a szülőföld távlatát. Látod-e fiam, milyen szegény vidék? Mennyi verejtékből lesz a megélhetés? Hogyan kell kapaszkodjon, hogy megélhessen a székely? Pár gondolatnyi szünet után, mikor a tetőről gondolatban a végtelen ösvényre lépett, így szólt: - Nézd meg, hogy milyen jó az Isten! Amit megvont a föld asztaláról, azt a fiókjából pótolta. Almásnak, Abásfalvának adott meszet, mely összefogja az épületeket, a házak faláról kacag vissza a napsugár. Hálás érte ez a nép, mert ebből a mészből templomok és iskolák épültek, hogy "erősödjének lélekben, kiteljesedjenek bölcsességben" az emberek s a gyermekek... Nézd, itt van Homoródszentmárton és Homoródszentpál. Adott nekik az Isten só, hogy ízesíthessék ételüket. Ebből a sóból építették a szentmártoniak a hét bástyás templomvárukat a fejedelmek engedélyével. De adtak másoknak is, hogy íze legyen az eledelnek. Ott van lennebb Jánosfalva. Nekik adott az Isten olyan faragható követ, amiből nemcsak házak épülhettek, hanem a templomok faragott ajtóit és ablakait is készíthették, a halottaknak sírkövet, emléket emelhettek, a középületek sarokköveit kifaraghatták. Nézd, ott tovább, ott lehet Korond, nekik Isten olyan földet adott, amiből csodálatos szépségű vázák és tányérok készülnek, s ezeken a nép lelkének álma nyílik színes virágba. Ki tudja, hogy hány templomnak az úrasztalán helyeznek ezekben a vázákba vasárnapról vasárnapra élő virágot. Jó az Isten, mert mindenről gondoskodik.

Ezekről a vidékekről elkerült embereknek, nekünk már csak szép emlékeink vannak ezekről, de a föld gazdagságából már nem jut, minden otthon maradt. Jogos a kérdésed, nekünk mivel pótolja ki Isten, nekünk mit ad? Válaszként gyermekeinkre mutatok! Íme a gyermek! Ezt adja nekünk. Benne a szülőföld jelképe. A gyermek az a mész, ami összetartja a családot otthonná, az a só, amivel ízesíthetjük életünket, az a sarokkő, amelyre építjük jövőnket, melyből faragjuk színes álmaink palota-kapuját, az a váza, amibe reményünk és vágyunk szépen nyíló virágait helyezük. Nemcsak a családban válik ünneppé a konfirmáció, hanem szűkebb egyházi közösségünkben is. Jelképpé vált valóságai annak, hogy övék a mész hivatása közösségünkben, mely a szülőfalut s a lakóhelyet összeköti szülőföldre, rajtuk csillog a remény napsugara. Az ők vallástételük a só bizonyosságtevése az egyházban. Szellemi és lelki megnyilatkozásuk az a sarokkő, melyre nyugodt öregségünk minden reményét a bizalom jövőjévé építhetjük. Konfirmálásuk az a váza, melybe álmaink virágait helyezhetjük. Jelkép és valóság konfirmálásuk...

Az ünnep szokása szerint most érezzük a jelkép s e valóság erejét. Mi lesz holnap, hogy lesz a jövőben? - kérded. Eltöprengve a feleleten, ma sem tudok mást mondani, mint annyi konfirmációs ünnep alkalmával: ha csak az ünnep szokása gyűjtött ma egybe minket népes gyülekezetté, akkor gyermekeink jelképében nem lesz a mésznek összetartó ereje, a sónak íze, a kőnek szilárdsága és álmaink virágának vázája. Nem szokás ez az alkalom, hanem ünnep, szent bizonyosságtevés, hogy gyermekeink is, mint szüleink, akarnak egybetartó és megtartó mész, ízet adó só, egyházunkat megtartó szegletkő és álmaink hordozói lenni.

Erről tesznek ma bizonyosságot...s amíg élnek, mindig. Legyen velük mindig a szülők segítsége, mint Jézussal, és az Isten áldása, gondviselése, mint apáinkkal, hogy gyermekeink a só íze, a mész összetartó ereje, a kő szilárdsága s reményeink vázába tett virágai lehessenek. Mindörökké, Ámen.

HATALOM A LÉLEK

Mt 28,18/b

Tudjuk, hogy a felolvasott rész utólag került a Bibliába. A szószerinti értelmezése ellentmond a szentháromság tanának. Miért választottam mégis ezt az alapigét? Azért, mert az evangélium szelleme, Jézus életének summája szólal meg belőle.

A félmondat kulcsa a hatalom szó. Az egyik fordítás "minden hatalmat", a másik "teljes hatalmat" ír. A lényegen nem változtat: Jézus hatalom! Hogy megértsük a szöveg üzenetét, menjünk közelebb a hatalom fogalmához.

Ha máskor nem, de ma világosan látjuk, hogy a pénz hatalom. A székely közmondás szerint apát-anyát lehet venni rajta. Az erkölcsi romlás árnyékában zárt ajtó, teljesítetlen kívánság nincs előtte. Pénzért adni-venni lehet mindent. Egyszóval a hatalom uralkodik rajtunk és velünk. A történelem tanúsága szerint mindig annak volt nagyobb hatalma, kinek a legtöbb fegyverese volt. Övé volt az igazság, ő diktálta a békét. Ma sincs másként. Kínlódik a világ, hogy a nukleáris fegyverek birtokában ne legyen senki világhatalom, a nemzetek felett hatalmaskodó egy ország se legyen. Két világhatalmat említnek a politikusok. A fegyver hatalom, uralkodik a gazdasági, politikai, erkölcsi élet felett. Apáink tudták még, hogy a föld által uralkodott másokon. Mindezek olyan hatalmak, amik pénzben, aranyban, értékben kifejezhetők, meghatározhatók.

Hatalma van a szobrásznak a márvány fölött, hogy a beleálmodott formát kihozza a kőből. Hatalma van az aranymívesnek a hideg nemesérc fölött azt formálni úgy, ahogy akarja. Hatalma van a földművesnek a termőföld fölött. Mindezek a mesterséggel összekötött hatalmat fejezik ki.

Soknak állásából adódó hatalma van. Gondolok a régi és új királyokra, államelnökökre, kikre az ország és népe volt rábízva, és hatalmukban volt boldogságot vagy boldogtalanságot osztani népüknek. A törvénybíró hatalmában van az igazság osztása. Sokan nem tudják azt a régi székely törvényt, amely az igazságtalan bírót lehúzni, szalmával kitölteni rendeli, és a visszaélt hatalmának elrettentő példájára a forgalmas útra kitűzetni hagyja meg. Hatalma van az igazgatónak az alárendeltjeivel szemben; a napi kopogatóknak ügyes-bajos dolgaink rendezésekor a hivatalnokok hatalma sokszor több órát-napot elemészt. Nekünk, járművel közlekedőknek sokszor keserű szájszűz marad a közlekedési rendőr hatalmaskodása miatt. De hatalom az idő, mely szorít a földi létünk keretei közé, és hatalom a tudás is. Nagy hatalom. Ha az orvosnak nem lenne hatalma a betegség fölött, nagyon sokan a halál hatalmát rég megéreztük volna.

A hatalom meghatározza létünk formáját, megkeseríti életünk, elgáncsol, uralkodik rajtunk. Mindezek a hatalom fedezékében lévő kötések a joghoz, az igazsághoz, a kereskedelemhez, a közgazdasághoz, a piachoz, egyszóval anyagiakban megnyilvánuló életünkhöz. Jellemzője mindenkinek az, hogy lehet élni, megélni és visszaélni a hatalmakkal.

Ilyen hatalomról beszél Jézus? - teszi fel a kérdést a naiv ember. Nem! Jézus hatalma más. Jézus lelki életünk hatalmáról beszél. A lélek hatalmát nem lehet kereskedelmi, gazdasági, pénzügyi fogalmakkal megközelíteni és meghatározni. Ez egy láthatatlan és anyagiakkal kifejezhetetlen fogalom. Ezzel a hatalommal tud az ember ember lenni és a társadalom emberi. Ez a belső egyensúly nyugalma.

Lelki életünk hármasságú: értelmi, érzelmi és akarati megnyilvánulású. Jellemzője a bensőség, rejtettség. Ezzel is lehet élni, éltetni és visszaélni. Itt is lehet nyerni és veszteni. Ezt a belső lelki életformát Jézus határozza meg, ennek a megélésére szentelte egész életét. Tanítása az értelem számára "út, élet

és igazság" Isten felé. Érzelmileg a legjobb törvényével igazít el Isten és ember felé: "Szeresd az Urat...és szeresd felebarátodat"... Akarati világunk akkor mozgatja meg, ha ráfigyelünk, hogy "Nem minden, aki ezt mondja nekem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát" (Mt 7,21). Lelki életünk hármasságát egybefogva hatalma van Jézusnak, tanításának, hívó, szellemi-lelki egyensúlyba, a lelkiismerettel kibékült emberré formálni minket.

Ma sokan megkérdézhetik, hogy mire jó ez? A reménységre, a békességre, a megelekedésre, a hitre, a szeretetre, a megbocsátásra, az igazságra, egy szóba foglalva: a boldogságra. Jézus kilenc boldogságtanítása közül mindenik lelki tartalmú. Boldogságra vágyol? Lelked boldogsága nélkül ez lehetetlen. Lelked boldogsága Jézus tanításának hatalmában van. Ezért mondhatta volna joggal: neked adatott "minden hatalom" a boldogságért. Uralkodj a mindennapokon a lélek, a lelked hatalmával, erejével, mely Jézus szellemével legyen telített. Ámen.

BELESZÜLETTÜNK AZ ISTENI POLGÁRSÁGBA

ApCsel 22,27-28

A Pál apostolról való tudósítások drámai jeleneteket pergetnek ismeretünkben. A ma felolvasott részek is egy izgalmas történet első részének záró mondatai. A valahová, valamibe való beleszületés elkötelezettségét erősíti bennünk a történet, bibliai háttérrel. Kerüljünk közelebb a történet csattanójának a megértéséhez, lássuk a filmet Pál apostolról.

Jeruzsálemben a zsidó nemzeti királyok helyett a római hatalom kihelyezett katonái őröködnék a rend felett, hogy lázadás, forradalom ne legyen, hogy nehogy valamilyen nemzeti érzésből fakadóan leszakadjon a birodalomról a meghódított ország. Vigyáznak, hogy vallási és nemzeti hagyománya a leigázott népnek ne veszélyeztesse a gazdag bányák-földek jövedelmét a római császárok részére. A hozzájuk való közeledést, az elrómaisodást szívesen veszik és jutalmazták is. Még római polgárjogot is adnak, ha nem érdemkéért, hát jó pénzért. Ezzel a sérthetlenség, a kiváltság jár az egész római birodalom területén. Tudják, hogy aki elhagyja nyelvét, szokását, vallását az fél szívvel és ésszel renegáttá válhat nemzete számára, ha nem önmagában, gyermekeiben, unokáiban le lehet írni a nemzeti-vallási hovatartozás nyilvántartásából. A római közömböség csak látszat és a beolvasztásnak egyik útja. Célja az, hogy a római kivételes polgárjogot megkapottakkal nyomják el, olvasszák be a többségbe a kisebbséget. Jelképesen a vár uralja a nagyvárost.

A zsidó nép kénytelen volt túrni a másod-, harmadrendű állampolgári állapotot, hiszen kisebbség volt, a fegyver, a törvényhozás, a jog, a hatalmasok kezében volt. A hatalom rajtuk csattanó ostorát érezték valahányszor lázadásnak minősített zúgolódásaik miatt megtanították velük a kisebbség és a hatalmi többség közti különbséget. Más nem maradt a nép számára, mint utolsó mentővárak a vallás: nemzeti vallásuk. Ez szokásaikat, hagyományukat, életvitelüket, társadalmi helyzetüket meghatározta. Mózes törvénye maradt a megmaradás utolsó várának. Ennek a megtartása felett illetékesek és illetéktelenek őröködték, nem csak az országban hanem a szétszórtságban, más népek közt élő zsidóság szórványosodó helyzetében is. Ki a törvényt megtartotta, az a vallásban jó hazafi, ki nem, az nemzetének árulója, fogalmazódott a megmaradás vaslogikája.

Jézussal lekerült a lelki-szellemi bilincs. Új fogalmat kapott a vallás, az Isten, az ember, a hit és a világ. Ennek az újnak a leglelkesebb maghíntője, követe és misszionáriusa Pál apostol volt. Nem a távolsághoz mérte küldetését. A megtértek apostolt, a hagyományhoz ragaszkodó zsidók ellenségét láttak benne. Kitűnik a történetből, melynek csak csattanóját olvastam fel.

Pál Jeruzsálembé készül. Egy alkalmi látnok-próféta megjósolja, hogy ott meg fogják kötözni. Hívei könyörögnek: "Ne menj, mert megkötöznek ott". Az elkötelezettek meggyőződésével válaszol az apostol: "Nem csak megkötöztetni, de meghalni is kész vagyok Jézus nevéért". A féltők belenyugodnak a nemfélő

hitébe: "Legyen meg az Úrnak akarata". Ezzel az oltalomlevéllel megy Pál Jeruzsálembe, s ott a templomba tér be "megtisztulni", lelkeről leülepiteni a minden-nap-kavarta iszapot. Jakab házába ment, s ott tájékoztatta, mai fogalmunkkal "sajtótájékoztatót" tartott eredményes munkájáról, amit a pogányok és a szór-ványban élő zsidók közt végzett. Az otthoniak arról tájékoztatták Pált, hogy az a hír terjedt el róla, hogy a szórvány zsidóságot a Mózes törvényétől és az ősi zsidó szokásoktól való eltérésre buzdítja. Örvendünk annak, hogy "sok ezereken vannak zsidók, kik hívőkké lettek, de buzognak a törvény mellett." Te is tégy bizonyosságot a nép előtt, hogy jó zsidó vagy, a köztünk levő és fogadalmat tett négy zsidóra költsél el egy-egy hajvágásnyit, menj velük és tisztulj meg, hogy ne lássanak a szóbeszéd szerint hitehagyottnak, nemzettaadónak. Pál a javaslat szerint cselekedett. Mikor a tisztulási hét nap lejárában volt, meglátták Pált a szórványból hazajött ázsiai zsidók és kiabálni kezdtek: "ez az az ember, aki e nép ellen, a törvény ellen és e hely - a templom - ellen tanít mindenkit, mindenütt; ezen felül még görögöket is hozott a templomba, és megfertőzte e szent helyet" ezzel. A kiabálásra "megmozdula az egész város, összecsendült a nép" megragadták Pált és kivonszolták a templomból. Meg akarták ölni. Nagy zaj lehetett, mert a híre feljutott a római ezredeshez is a várba, és úgy szólt a tudósítás, hogy "az egész Jeruzsálem felzendült". Állását és rangját látta veszélyben az ezredes, mert főben járó bűn mulasztásával marasztalhatták volna el. "Azonnal vitézeket és a századost vette maga mellé" és "lefutott" hozzájuk. Mikor a sokaság meglátta a katonákat, abbahagyta Pál apostol ütlegelését. Az ezredes először Pál megkötözésére adott parancsot, s csak azután kezdett érdeklődni, hogy kicsoda és mit cselekedett, azt hívén, hogy egy lázító egyiptomi. A tömeg egyszerre kiabálva magyarázott, miből egy szót sem értett az ezredes és parancsolta, hogy vigyék fel a megkötözött embert a várba. A tömeg gyúródott Pál körül és egyre azt kiabálta: "Öld meg őt!" "Töröld el az ilyent, mert nem illik neki élnie". Az ezredes nem érthette a népet, mert nem ahhoz a valláshoz és néphez tartozott. Egy másik meghódított nép tagja lehetett, aki érvényesülni akarván, katonának állt, s mivel tiszt csak római állampolgár lehetett, nagy pénzért vette meg ezt a kiváltságot, világpolgárságot. Római szemszögből a tömeg nagy bűnt sejtetett, veszélyt is jelentett, s ezért megismételte a parancsot: vigyék fel a várba Pált. A lépcsőn Pál görögül szólt az ezredeshez, tisztázta magát a politikainak tűnő vád alól és kérte a parancsnokot, hogy szólhasson a halálát kiabáló néphez. Miután megkapta az engedélyt, zsidóul szólt, mint Jézus misszionáriusa a néphez. Önigazolásként elmondta a damaszkusi úti megtérésének a történetét, azt, hogy ő látta Jézust és beszélt is vele, ki ezt mondta neki: "Eredj el, mert én téged messze küldelek a pogányok közé." Csak eddig hallgatták némán az apostolt, ekkor kezdének kiabálni, ordítani, köntösüket elhányni, port szórni a levegőbe felháborodásuk jeléül. Az újabb veszélyzónába való bemenetel előtt parancsot adtak a katonáknak, hogy szíjakkal kössék össze Pált, a valamilyen oknál fogva lázító foglyot, és a várban korbácsütésekkel vallassák, hogy miért haragszik rá a tömeg. Amint lekötötték, monda Pál a mellette levő századosnak: "Vajon szabad e nektek római embert, kit el nem ítélték, megostorozni?" A "többségi jog" megsértéséért megijedt a többségi tag is és Pálhoz fordult: "Mondd meg nekem, te római vagy-e? Ő pedig monda: Az. És felele az ezredes: Én nagy összegért vettem meg ezt a polgárjogot. Pál pedig monda: Én pedig benne is születtem." Megijedt nem csak a vallató százados, hanem az ezredes is, mert nem egy zsidót kötöztetett meg, hanem egy római kiváltságnak örvendő többségi polgárt. Feloldozta őt a bilincseiből. Ez a történet első részének csattanója.

Sok kiemelkedő tanulsága van számunkra is a történetnek.

Pál apostollal kapcsolatban az első mindjárt az, hogy őt, a lelki, a közösségi vezetőt félti, védi és óvja gyülekezete. - Mennyien megérdemelnék és nem kapják ma lelki és szellemi vezetőink közül ezt a melléjük-állást? - Kitart amellett, amire rendelte őt sorsa, amire elkötelezte magát, aminek igazságáról meg van győződve. - Hány embernek volt már 2-3 igazsága, minden alkalommal szabad volt embert ölnie, kínozni is képes volt, és aztán mindig elfelejti múltját? - Tiltakozik az ellen, hogy ő megtagadta nemzetét, hanem hitével igazolja, mintegy megvallja azt, hogy

miért másabb a meggyőződése. - Hány ember él köztünk, ki akkor is hallgat, mikor szólania kellene, állást foglalnia, ha kell egy világgal szemben is, aki meri mutatni az ellenségnek is önmagát? Mennyivel többen lennénk a páli lelkülettel, önvallomással? - Római állampolgár, de nem szégyenli azt, hogy nem a világvárosban, hanem vidéken született és büszke Gamalielre, a tanítómesterére. Hányan szégyellték azt a kis székely vagy magyar falut magukénak mondani, ahonnan származtak, gyökértépként nagyvárosinak mondták magukat? Hányan feledték el tanítójuknak nem csak a nevét, hanem tanítását is? - Pál büszke volt rá. Hányan mondhatnák el ma Pál apostollal, hogy "Jó lelkiismerettel szolgáltam Istennek mind e mai napig"? - Mi mindenkinek szolgálunk, elveket kiszolgáltunk, de igazi Istenszolgálatról kevesen vallhatnak. Ezért szorítódik az egyetemesség felől az egyéni felé életünk, társadalmunk, egymáshoz való viszonyunk.

A tömeg, a nép hagyományörző, minden eltérésben megfontolás nélkül nemzet- és vallásárulást sejt. A nehezebb helyen, az anyaországtól elszakadt szórványban élők azok, akik a legkevésbé túrik az elszakadást, legjobban ők ragaszkodnak az egy néphez-valláshoz való hűséghez, mint az Ázsiából való zsidók esete is mutatja. - Szórványosodó egyházi és nemzetiségi létünkben tudunk-e úgy a megmaradás kapaszkodóiba fogózni, olyan hagyományörzők lenni, mint a megmaradást azóta is példázó ázsiaiak, jeruzsálemiek? Milyen magunkra ismertető jegy az, hogy a római hatalom előtt a látszólagos igazságuk tudatában is azonnal meghunyászkodnak. - Mi hányszor voltunk így? Hatalom a tömeg, kiáltja meghallgatás nélkül az ártatlanra: öld meg! A sokaság milyen fejnélküli tudott lenni, a védtelen Pált ütlegette. - Hányszor verték el nemcsak a port rajtunk különböző fórumokon, nyilvános helyeken? Az igazság jegyében ütötték nem keresztényi módon az Igazságot. - A néphez csak az anyanyelvén szabad szólni. Pál, habár tudott görögül, a néphez az anyanyelvén szólt. - Hányszor szóltunk idegen nyelven idegen eszméket a néphez. Az értetlenül maradás-kész magány.

A százados "hatalom alá vetett", engedelmeskedő ember. Ölj!, kötözz!, szabadon engedj!, parancsolnak neki. Ugyanakkor közvetítő Pál és az ezredes között. - Nem csak a nagyok, hanem a közvetítők követték el a legtöbb bűnt ellenünk, mert kitalálni és végrehajtani nem egy kategóriájú bűn. Ha kitalálói nem is, de mennyi végrehajtója volt az elmúlt időszakban a népbutításnak, egyházellenességnek, elnevelésnek és a lelki népirtásnak!

Az ezredes az elnyomó hatalmat jeleníti meg. Ő a felelős azért, hogy a nép túrje az igát, adózzon, csendben üljön. Ő az elnyomás megtestesítője. Nem hiszem, hogy nyugodt perce lett volna, állandóan félnie kellett, mint minden elnyomónak. Ezért is "futott", azt híve, hogy lázadás tört ki. A hatalom logikája az a parancsa is, hogy először kötözzétek meg, vigyétek a várba, ostorozzátok meg, hogy megtudjuk, miért lázad a nép. - Ki tudná megmondani, hogy hány ezer azoknak a száma, kiket megkötöztek, bebörtönöztek, megverték, anélkül, hogy hibásak lettek volna, tudták volna, hogy miért szenvednek?

Mennyivel másabb a viselkedése, milyen hatalomnak hódoló, amikor megtudja, hogy Pál is római polgárjoggal bír. Mindjárt szóba áll vele: római vagy-e? Én nagy összegért vettem ezt a polgárjogot. Ezzel azt is kifejezte, hogy valamilyen polgárjogról lemondott az érvényesülésért. Eladta identitását, gyökeret szakasztott. - Istenem, mennyi gyökértépkő tagja van egyházunknak, népünknek!

Beszédem végén kiemelőnek tartom Pál válaszát: "Én pedig benne is születtem", ti. a római polgárjogba. Mennyi mindent mond ez a rövid mondat. Beleszületni valamibe természetes dolog, megvenni a jogot, mennyire mást jelent. Beleszülettünk egy családnak a nevébe, egy egyháznak a kebelébe, egy népnek a tagjai közé. Ez a született örökség, a másik a szerzett cím, név. Az elsőt feladni árulás, a másikat megtartani nem kötelező, akkor sem, ha nagyobb kenyér, szélesebb élettér kínálkozik az előhaladásban. Az egyiknek társa a becsület, a másiknak az eredménye az önfeladás. Én nem tudom hány ember tévelygett, tántorgott e két véglet között, a becsülettel vagy a kenyérral mérve önmagát.

Szép jelkép Pál mondása: Én benne is születtem. Mind Istentől jövünk. Ő a mi közös Atyánk. Beleszülettünk nem csak egy ország polgárjogába, sokaktól

megvonják ezt, hanem beleszülettünk Isten polgárságába is. Jézus szerint mind Isten országának polgárai lehetünk. Egyenlő joggal, de egyenlő kötelességgel is.

Ne add el ezt a polgárjogod, igyekezz istenfiúként megmaradni gondolatod, hited és cselekedeted szerint Isten polgárának. Ámen.

A JÖVENDŐ A BÉKE EMBERÉÉ, AZ ISTENFIAKÉ

Zsolt 37,37 és Mt 5,9

A Biblia két világa a béke, a békesség gondolatában találkozik a felolvasottak alapján. Jézus azzal pontosít, hogy a békességre igyekezők boldogok. Bontsuk gondolati részekre az üzenetet, hogy a morzsákból álljon elő a lélek kenyere.

Két erkölcsi fogalommal találjuk szembe először is magunkat: a feddhetetlenséggel és a becsületességgel. A feddhetetlenség nemcsak mint valóság, hanem mint szó is kiveszőben van. Vallásórás gyermekeim nem értették e szó jelentését. Az egyik magyarázata szerint olyan lehet, mint az a ház, amely évek óta fedél nélkül áll, nem tudják, nem lehet befedni, nincsen kész, lakhatatlan... Az emberre vonatkoztatva a gyermeki hasonlatot, igazat kell adnunk neki. Az örök erkölcsi hibákkal élő ember befejezetlen egyéniség, a békesség és a boldogság által lakhatatlan. Az emberségben egész ember becsületes, a jézusi eszményhez mérve feddhetetlen. A becsület értékét az dönti el, hogy mihez mérjük azt. Mérhetjük zsebünkhöz, állásunkhoz, jövedelmünkhöz, előhaladásunkhoz és még sok mindenhez, de a valódi értékét nem magam szabom meg, nem a magam pillanatnyi értékelése a döntő, hanem az isteni és az egyetemes emberi értékelés. A magam értékelése szerint lehetek becsületes, ha a fennálló erkölcsi normák megítélésében nem vagyok feddhetetlen. A becsületesség és a feddhetetlenség tudata adott erőt azoknak az igazságtalanul elítélt embereknek, a kirakatpercek áldozatainak a börtönövekhez és a rabmunkák végzéséhez.

Feltehetjük a kérdést, hogy miért olyan kevés a becsületes, a feddhetetlen ember világunkban? Úgy gondolom azért, mert másoknál látjuk és ügyeljük, szinte keressük az emberi tévedéseket, magunkkal szemben nem azzal a mértékkel mérünk. "Nézd" és "ügyeld", szólít fel az alapige, magadat is. Nézni és látni, ügyelni és vigyázni fogalmak között fokozati, minőségi különbség van. Összefüggnek, mint a hit és a cselekedet. A következő kétségem az, hogy a mai ember, főleg a mi szűkebb földrészünkön, lát-e vagy egyáltalán néz-e? - a közmondás szerint nem látja a fától az erdőt és az embertől az emberséget. Az erkölcsi világrendből egy Bábeltornyát hordozunk magunkban. Amiből látható, kézzelfogható hasznunk nincs, arra nem nézünk, arra nem vigyázunk. Pedig az ember értékét a feddhetetlenségre való figyelés, vigyázás, nézés adja meg. Példának hozom fel a humoródalmási Mihály Jánost (1771-1836), aki királybíró, képviselő, királyi táblai ülnök, a székelykeresztúri unitárius iskola és egyház gondnoka volt. Feddhetetlensége és becsületessége révén érte el mindezeket a tisztségeket. Történt, hogy az Udvarhely vidéki katolikusok világi gondnokot akartak választani. Jelölt sok volt, de mindenkit a közismert Mihály Jánoshoz mértek, és mindenkit híjával találtak valamiben. Nekik pedig olyan gondnok kellett, mint az unitárius Mihály János. Végül megkérték, hogy vállalja el az Udvarhely vidéki katolikus megye gondnokságát. - Ha beléegyezik a főtisztelendő Kovács Miklós gyulafehérvári püspök úr - volt a válasza... És beléegyezett és megtörtént az a rendkívüli eset, hogy a katolikus megyének egy unitárius ember lett a főgondnoka. Nem azért, mert unitárius volt, vagy gazdag volt, hanem azért mert feddhetetlen és becsületes volt.

A feddhetetlenségre és a becsületességre való nézést és ügyelést a Biblia a békességért tartja fontosnak. Valóban az egyén és a világ szempontjából a legfontosabb kérdésünk a békesség. Nem az olyanféle békesség, amit mások erőltetnek az emberre, hanem a valódi békesség. Kétféle békességet különböztetünk meg. Az egyik a politikai-gazdasági békesség. Az előhaladás, az építés, a biztonság kezessége a közösségnek. A legnagyobb "átok" a békétlenség ideje, mikor ember

ember ellen vagy ország ország ellen támad, mert más nyelvet, más hitet, más nézetet vall magáénak; a másság elismerése tetszhalottá válik. Az elesettek a béke hősi halottaivá válnak, az élők a félelem drótkerítésének táboraiban fogságban élnek. A háború a gyűlölség, a harag; a béke a szeretet, a békesség, a biztonság, a nyugalom világa.

A másikféle békesség a léleké. Nincsen helységhez, vagy országhoz kötve, egyéni tulajdonsága által válik közüggé. Mit jelent a lelki békesség? Egyensúlyban, nyugalomban lenni, belső csendességet jelent. Jelenti az Istennel való békességet. A helyes Istenismeret következménye és eredménye az akaratába való behelyezése akaratomnak, mikor Ő gondolkodik, Ő akar, Ő cselekszik bennünk. Nem Istent akarjuk a magunk akarata szerint cselekedtetni; mikor az Isten világában, a nagy összefüggésben biztosan ismerjük a magunk helyét és dolgát, úgy mint a fű, a madár. Csak így válhatnak aggodalmaink és napi bajaink békés csenddé és nyugalommá.

A lelki békesség jelenti az embertársainkkal való összhangot. Elismerését a másság egyenlőségének, tudatát a testvériségnek, megbecsülését a mások felfogásának, hitének, nyelvének. Nem várhatunk el senkitől sem olyant, amit magunk sem adunk meg másnak. Ebből következik a jogegyenlőség, a szabadság, az igazság, a szeretet, a becsület, a hűség.

Onmagunkkal is békességben kell lennünk. Olyan félszeg embertípus az, amelyik mindig és mindennel elégedetlen, állandóan feleslegesen gyötri önmagát, emészti belső ellenállóképességét, nem ismeri az önmegvalósítás sikerélményét. Az ilyenek az örök keserű, panaszkodó, siránkozó, pizskálódó emberek, kiknek soha sincsen lelki békessége, ők a boldogság koldusai.

Az összeférhetetlenség nem csak a családban nagy baj, hanem a társadalomban is a békétlenség tűzfészke. Nem csak tudni és elvárni kell a megértést a társadalomban, a különbözőségek között, hanem gyakorolni is kell azt. Mit ér a legragyogóbb elmélet, ha igazát a gyakorlatban nem lehet bizonyítani. Kell zavaros társadalmunkban a szemkiverés, a véres március, a bányász-erőszak ahhoz, hogy megtanuljuk a társadalmi békesség értékét? Vagy "nekünk mindig Mohács kell" ahhoz, hogy az összefogásra mozduljon a kezünk, a szándékunk és az akaratunk? A jószándékú és az egymást megbecsülő emberek megvalósítása a társadalmi békesség.

Az egyházak közötti békétlenség, ellenségeskedés, áskálódás ideje már rég elmúlt, de csak napjainkban kezd a jézusi parancs szélesebb látóhatárt keresni magának. Napjainkban kezdünk kevés helyen megférni egymás templomában, pedig már János Zsigmond és Dávid Ferenc idejében törvényerőre emelték az ökumeniát, elfogadván az országgyűlési végzést, hogy ahol egy templom van, de két felekezetnek két papja, békében férjenek meg egy templomban, felváltva tartsák az istentiszteleteket. Jézus tanításán a hitünk nem elválaszt egymástól, hanem összeköt.

Mindennek van embere, a tudásnak tanítója, a betegnek gyógyítója és így tovább. Ebben az értelemben fogalmazok, mikor azt mondom, hogy a békének is van embere. Gondolok itt elsősorban nem csak azokra a követekre, kik országok és népek számára békét kötöttek vagy pénzért békét vettek, hanem elsősorban a hétköznapi emberre, aki az Isten béke követe is kell legyen. Ha magadban békét tudsz teremteni, nézz szét a közeli vagy a távoli szomszédságodban, hány békétlen, nyugtalan, kesergő és megkeseredett ember van. Ők a békességre vágnak. A békességre, mert a békesség egyenlő a boldogsággal, a megelégedéssel, a lelki egyensúllyal, a biztonsággal. Ebben az értelemben állítja Jézus "nagy beszédében", hogy "Boldogok a békességre igyekezők". Még az igyekezet is boldoggá tesz!

A békesség embere Isten fia. Istenfia azért, mert az Atya akaratát cselekszi, békességet teremt magában és maga körül. Ez is egyféle istendicséret, egy imádság, egy zsoltár. Róluk lehetne mondani, hogy ők a "só" és a "világosság" dicsérete, cselekedeteikben fénylenek.

Mikor a boldogságról beszélünk nemcsak a jelen percre, hanem a jövőre is gondolunk. A jövőre pedig nem lehet másé, csak a béke emberé, a boldog emberé. A világot és benne az embert csak ebben az evangéliumi szellemben lehet

megtartani. Ezért a jövőendőért nemcsak a politikai, gazdasági, jogi "felelősöké" a kötelesség, hanem mindnyájunké, hisz nem csak a jelenünk boldogságáról, de gyermekeinkéről, egyházunkról, anyanyelvünkéről és a világról is szó van. Légy sója, világossága, apostola és követője ennek a békés és boldog jövőendőnek, a múltunk után a jövőendőért. Ámen.